

ERGENE HAVZASI

A1(E) Edirne / Kırklareli

41°34'K 27°07'D
NG 1103

Karaçalı topluluğu, balçık meralar
100-250 m
Toplam endemik takson: bilinmiyor
Ülke çapında nadir takson: 7 (1 endemik)

KORUMA ALTINDA DEĞİL

Alanın içerdiği ÖBA kriterleri:

- **A1: 1** Küresel Ölçekte Tehlike Altındaki Tür (1 Bern Sözleşmesi Ek Liste I türü)
- **A2: 1** Avrupa Ölçeğinde Tehlike Altındaki Tür (1 Bern Sözleşmesi Ek Liste I türü)
- **B:** Zengin Tür Çeşitliliği İçeren Genel Habitatlar- 34
- **C2:** Tehlike Altındaki Doğal Habitatlar – 34.3

ÖZET

Ergene Havzası Önemli Bitki Alanı (ÖBA), Trakya'nın ortasında balçık ve marnlı topraklar üzerinde uzanan halı görünümündeki kuru *Bromus/Festuca* relic mera parçaları ve Trakya'ya özgü karaçalı (*Paliurus spina-christi*) topluluklarını içerir. Ayrıntılı botanik araştırmalara gereksinim duyulmakla birlikte, ÖBA florasında Türkiye'de başka bir yerde kayıtlı olmayan ya da çok nadir olarak bulunan taksonların yer aldığı bilinmektedir. Alanda bulunan nadir taksonlar arasında *Fritillaria stribrnyi*, *Mibora minima*, *Onosma proponticum*, *Paeonia tenuifolia*, *Salvia nutans* ve *Silene frivaldskyana* sayılabilir. Bunlardan *Onosma proponticum* ve *Paeonia tenuifolia* Bern Sözleşmesi Ek Liste I'de yer alır. Fitososyoloji açısından Türkiye'de bir benzeri bulunmayan Ergene Havzası'ndaki meralar, Orta Avrupa'nın tipik step ve ovalarında yer alan nispeten kurak, kalkerli meraların güneydoğu uzantısını oluşturur.

ÖBA resmi olarak koruma altında değildir. Verimli balçık topraklar üzerinde gelişmiş çalı ve mera toplulukları, çevredeki tarım arazilerinin genişlemesi nedeniyle tehdit altındadır. Bir zamanlar Ergene Havzası'nda geniş alanlar kaplayan eski meralardan geriye kalan bu doğal habitatların acilen koruma altına alınması çok önemlidir.

Paeonia tenuifolia

ALANIN TANITIMI

Ergene Havzası ÖBA'sı, Trakya'nın ortasındaki kalkerli ve asidik karakterli kumlu ve killi topraklar üzerinde gelişmiş relict mera parçalarını içerir. Alan, batıda Meriç Nehri (tarihi adıyla "Ebros"), güneyde Ergene Irmağı, kuzeyde Istranca Dağları'nın alçak tepeleri ve doğuda Lüleburgaz-Pınarhisar arasındaki Karaağaç (Poyralı) Deresi ile çevrilidir.

Trakya'nın ortasındaki Ergene Havzası, özellikle tarım alanlarıyla dikkat çeker. Havzanın doğal peyzajında çok sayıda akarsuyla birbirinden ayrılan alçak tepeler hakimdir. Çoğu mevsime bağlı oluşan akarsular birbirine paralel olarak Istranca Dağları'nın güney kesimlerinden Ergene Irmağı'na kanşır. ÖBA Pliyosen çakıl, kum ve marn üzerinde farklılaşmamış Miyosen tortularından (tipik bir şekilde beyaz kil ve killi tüflerden) oluşmuştur.

ÖBA'nın bitki örtüsü, derin balçık ve marnlı topraklar üzerinde gelişmiş halı görünümünde kuru *Bromus* ve *Festuca* meralarının bir kanşımından ve dağınık karaçalı (*Paliurus spina-christi*) öbeklerinden oluşur. Alanın bazı yerlerinde meşe ormanlarından kalma relict topluluklara da rastlanır. Vadi tabanlarında, daha nemli topraklar üzerinde aralann-

Fritillaria sribryni

da *Galanthus nivalis*'in bulunduğu çalı toplulukları görülür. Bazı tepelerde asidik killi-kumlu topraklar üzerinde gelişmiş asit karakterli meralar, alanın çeşitliliğine katkıda bulunur. ÖBA bitki örtüsü tiplerinde, parça parça tahrip edilen orman, onun yerine gelişen çalı ve yoğun otlamanın etkisiyle oluşan mera bitki toplulukları gibi birbirini takip eden arazi kullanım tarihinin izlerini görmek mümkündür. Genel yapı ve floristik özellikleri açısından Ergene Havzası meraları Orta Avrupa'da bulunan alçak arazi *Festuco-Brometea* meralarıyla pek çok benzerlik taşır. Ilıman yaz sıcaklığı ve orta düzeyde bir yıllık yağış miktarının etkisiyle meydana gelmiş bu tip meralara Türkiye'nin başka bir yerinde rastlanmaz.

Çok ayrıntılı araştırmalar olmamakla birlikte alanda lokalize olmuş bazı nadir bitki türlerinin bulunduğu gözlenmiştir. ÖBA, bazıları Balkanlar'a endemik ve bazıları da Avrupa'da yaygın bu bitki türlerinin yayılma alanlarının güneydoğu ucunu oluşturur. Bunlardan en önemlileri arasında: Trakya ve Bulgaristan'da çok az yerde kayıtlı *Fritillaria sribryni*; buradan başka yalnızca İstanbul'un batısındaki meralarda (ÖBA No. 9) sınırlı *Onosma proponticum*; Türkiye'de ilk kez 1987 yılında keşfedilen ve tek bir yerde kayıtlı *Paeonia tenuifolia* (buradan başka yalnız Bulgaristan, Romanya, eski Yugoslavya'yı oluşturan ülkeler ve Rusya'nın güneybatısında bulunur); Güneydoğu Avrupa'da bu tip meralarda sınırlı olan *Salvia nutans* ve Türkiye'de yalnız Trakya'da bulunan *Silene frivaldskyana* sayılabilir. *Mibora minima* Türkiye için yeni bir tür olarak ilk kez 1994 yılında ÖBA sınırları içinde belirlenmiştir. *Silene frivaldskyana* asit karakterli kumlu meralarda *Crassula tillaea* ve *Tuberaria guttata* gibi diğer tek yıllık türlerle birlikte yetişir.

Salvia nutans

Yeterli veri olmaması sonucu ÖBA içindeki meraların sınırları ve büyüklükleri tam olarak bilinmemektedir. Bu nedenle, nesilleri büyük tehlike altında bulunan Balkan endemiklerinin ve verimli derin balçık topraklar üzerinde gelişmiş bitki topluluklarının karşı karşıya bulunduğu tehditler düşünülerek alanda daha fazla araştırma yapılması ve acil koruma önlemleri alınması gereklidir.

■ NADİR TÜRLER

KÜRESEL ÖLÇEKTE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [1 TAKSON]

Onosma proponticum [END, E]

AVRUPA ÖLÇEĞİNDEKİ TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [1 TAKSON]

Paeonia tenuifolia [n/l]

ULUSAL ÖLÇEKTE NADİR DİĞER TÜRLER [5 TAKSON]

Fritillaria sribryni [R], *Galanthus nivalis* [V], *Mibora minima* [n/l], *Salvia nutans* [R], *Silene frivaldskyana* [K]

■ DOĞA KORUMA

- ÖBA resmi olarak koruma altında değildir.
- Alanda Bern Sözleşmesi Ek Liste I'de yer alan iki tür bulunur: *Onosma proponticum* ve *Paeonia tenuifolia*
- Alanda bulunan Bern Sözleşmesi'ne göre Tehlike Altındaki Habitatlar: 34.3 – Çok yıllık sık mera bitki toplulukları ve Orta Avrupa stepleri.

■ TEHDİTLER VE DİĞER KORUMA KONULARI

• Ergene Havzası'ndaki doğal mera ve çalılıkların karşı karşıya bulunduğu en önemli tehlike, tarımsal alanların genişlemesidir. Elimizde ÖBA sınırları içinde tahrip edilmiş mera habitatlarının büyüklüğü hakkında veri bulunmamasına karşın, arazi gözlemlerine dayanarak doğal meraların %80 oranında sürülerek hububat ve ayçiçeği tarlalarına dönüştürüldüğü söylenebilir.

• Alanda meraların parçalanmasıyla geleneksel otlatma rejimi değişmiş, buna bağlı çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Örneğin, meraların azalması nedeniyle bazı yerlerde aşırı otlama ve çalı habitatlarının yakılması gibi tehlikeler belirmiştir. Otlamaya oldukça hassas bir bitki olan, *Fritillaria sribryni* alanda çoğunlukla karaçalı öbekleri altına çekilmiştir. Hayvanların lezzetli bulmadığı, *Paeonia tenuifolia* ise ağır otlama baskısından çok etkilenmemiştir. Bu durumun tersine, meraların parçalanması nedeniyle bazı yerlerde otlatma tamamen durmuştur.

■ KAYNAKLAR

Byfield ve Özhatay, N. (1998); Hoffmann (1998); Ternek (1987); Dane, F. ve Olgun, G. (1992).

Nesibe Başak, Andrew Byfield,
Neriman Özhatay